

Tradicions per Sant Antoni Abat

JOSEP GIRONÈS

Escriptor

Sant Antoni Abat, nascut a Egipte, fou un dels primers monjos eremites del cristianisme i una de les seves principals característiques era la protecció dels animals. D'ell s'explica que, entre els animals que ajudà a guarir hi havia un petit porc, el qual l'acompanyà de pervida, en agraïment. Aquest fet es mostra en la representació del sant, tot sovint acompanyat per un porquet, malgrat que en l'àmbit agrari també es coneixia el sant com sant Antoni dels rucs. Per tot plegat, sant Antoni és considerat el patró dels animals de peu rodó, alhora que de la resta d'animals domèstics.

A Catalunya, la festivitat de Sant Antoni Abat tingué una gran preponderància en tots els pobles i ciutats en què els animals de càrrega i de tir formaven part de la força de treball de diversos àmbits, com pagesia i traginers. Passats els anys i quan la maquinària ha deixat en segon terme rucs i someres, cavalls i eugues, matxos i mules, encara hi ha municipis que celebren festa grossa per Sant Antoni Abat, amb un seguit de tradicions que perduren: els Tres Tombs, curses amb equins, encesa de fogueres, la benedicció d'animals, balls, cançons, elaboració de cócs i coques...

Ara per ara, les festes de Sant Antoni Abat són un conjunt de celebracions que tenen lloc al

*Sant Antoni és un bon
sant i qui té un doblor li
dóna, perquè ens guardi
l'animal, de pèl i de ploma*

voltant del dia 17 de gener o durant el cap de setmana posterior. A tots els pobles de la Terra Alta, de forta arrel agrària, s'organitzen actes de benedicció dels animals, per bé que en al-

guns pobles se celebra la festa major.

A Gandesa és tradició que els majors encapçalin l'aplega de la llenya que després és subhastada juntament amb la coca i el rodó de Sant Antoni. Anys enrere sortejava el porquet que al llarg de tot un any havia anat solt pel poble, un costum que es recorda actualment amb un capgròs que té la forma del cap d'un bacó. La festa es complementa amb la benedicció dels animals i de les coques de Sant Antoni, alhora que es canten corrandes populars, i s'aca-

ba amb el ball de la Dansada de Gandesa al voltant d'una gran foguera.

A la Pobla de Massaluça és festa major d'hivern i alguns actes, com la benedicció dels animals, l'encesa de la foguera i el ball de la jota tenen la seva arrel en una festivitat més que centenària.

També a Caseres les festes majors d'hivern són en honor de sant Antoni i les fogueres que s'encenen són espectaculars. Allí, algunes persones grans encara recorden alguna de les corrandes dedicades al sant patró

dels animals: «Sant Antoni és un bon sant i qui té un doblor li dona, perquè mos guardi l'animal tant si és de pèl com de ploma».

Al Pinell de Brai s'organitzen curses d'equins, alhora que es beneeixen els animals i es reparteixen les coques tradicionals per la diada.

A Bot, per la festa de Sant Antoni s'organitza la benedicció dels animals, una subhasta de llenya –els guanyats de la qual van a parar a la parròquia– i l'ofrena de pastes típiques.

A Horta de Sant Joan, a més de la benedicció dels animals, també se subhasten els dolços propis de la festa, els guanyats dels quals es destinen al convent de Sant Salvador.

A Prat de Comte la festa igualment és de primera magnitud, amb una missa i la posterior benedicció dels animals, la subhasta de pastes i dolços tradicionals, un dinar popular amb la típica clotxa i un ball de festa.

A la Fatarella també es beneeixen els animals, malgrat que cada vegada hi hagi menys equins. Amb tot, queda en la memòria popular el temps en què la família de ca Peguerols organitzava els actes propis de la diada, els quals s'iniciaven amb la sortida en comitiva des de casa seva, situada al carrer de Sant Andreu, per anar cap a l'església. Aleshores, obria el pas el cap de família, qui portava la insígnia familiar. Tot seguit hi anaven totes les persones i els animals corresponents, que anaven disposats a demanar-li a sant Antoni protecció davant dels accidents, alhora que fertilitat i salut.